

Grote miljoenensteden hebben Nederland en Vlaanderen niet maar op veel manieren hebben de Lage Landen zich in de loop van de tijd op de wereldkaart gezet. Ruim vijftig portretten laten zien dat geen land op zichzelf staat.

Vervlochten met de wereld

RECENSIE

ARIE KOK

Van de grootste steden in de Lage Landen heeft alleen het conglomeraat Brussel meer dan een miljoen inwoners. Zelfs Amsterdam komt niet aan de zeven cijfers. Toch hebben onze steden aardig meegeedaan in de vaart der volkeren. 'Elke zichzelf serieus nemende stad hoopte door een wereldstad te worden de toekomst binnen te halen, en zich aan te sluiten bij het mondiale netwerk dat zowel de motor als de belichaming leek van de moderniteit,' schrijft de redactie van het boek *Wereldsteden van de Lage Landen*. En dat blijft niet beperkt tot Amsterdam of Brussel; ook Groenlo, Wageningen, Oudenaarden en Almere hebben zichzelf ooit internationaal op de kaart gezet. 'Al sinds de oudheid waren steden in deze regio's nauw vervlochten met de rest van de wereld, door migratiestromen, handel, politieke overheersing en culturele uitwisseling.'

In 2018 en 2022 verschenen twee stevige boekwerken: *Wereldgeschiedenis van Nederland deel 1 en 2*, en *Wereldge-*

Wereldsteden van de Lage Landen, stadsgeschiedenis van Nederland en België.

Nadia Bouras e.a. (redactie)
Atlas Contact
€ 34,99

schiedenis van Vlaanderen (2018). Bundels met historische verhalen, gebaseerd op recent wetenschappelijk onderzoek, die de geschiedenis van ons gebied vanuit internationaal perspectief vertellen. Ze laten zien hoe belangrijk de wisselwerking met het buitenland de eeuwen door is geweest voor de eigen ontwikkeling. Het zijn geslaagde pogingen om het beperkte perspectief van de 'vaderlandse geschiedenis' voorbij te komen en de geschiedschrijvingsluiken breder open te zetten.

Wereldsteden van de Lage Landen gaat op dit perspectief door, en is net als zijn voorgangers een mooi vormgegeven en rijk geïllustreerd boek met verrassende verhalen, 54 in getal en compact verteld. We lichten er bij wijze van voorbeeld drie uit.

Groenlo, 1627

In Groenlo – dat ooit Grol heette, vandaar het Grolsch bier – wordt sinds enige tijd elk jaar de veldslag van 1627 nagespeeld. In dat jaar was het provinciestadje 'middelpunt van de strijd tussen de oude en de nieuwe

orde in Europa, speelbal van een natie in wording en een grootmacht die haar beste tijd had gehad'. Een keerpunt in de Opstand, die we ook wel de Tachtigjarige Oorlog noemen. Niet alleen Nederland en Spanje lagen met elkaar overhoop, er werd in heel Europa een nieuwe machtsbalans gezocht door het opkomen van Frankrijk en Engeland.

De strategische ligging van Groenlo was in 1546 al ontdekt door Karel V, die er een vestingwerk liet bouwen. En juist die voorsprong zorgde ervoor dat het stadje mikpunt werd van rooftochten, moorden, verkrachtingen en een uitputtend beleg. Tot prins Frederik Hendrik, de steden dwinger, in 1627 met een internationaal huurleger de stad terugveroverde op de Spanjaarden en de hele zaak begon te kantelen.

Sefardisch centrum, 1675

In de beroemde Amsterdamse Portugese Synagoge, gebouwd in 1675, kwam een gemeenschap bij elkaar met wortels in Portugal, Spanje, Marokko, Italië en het Ottomaanse Rijk. Een tempel in de diaspora voor het Sefardische, geciviliseerde jodendom, mensen uit de elite dus, met handelscontacten in het Middellandse Zeegebied en de Amerika's. Amsterdam ontwikkelde zich als de grote moedergemeente en studieceterum voor Sefardische synagoges in steden als London, New York en op Curaçao. Vanuit Amsterdam gingen veel boeken de wereld over. De internationale contacten in de Joodse wereld drukten op hun beurt een stempel op de ontwikkeling van de stad.

Suriname, 1949

Ook in Suriname ligt een plaats met de naam Wageningen, en dat is niet toevallig. In 1949 werd de nederzetting gesticht om gemechaniseerde rijstteelt uit te testen. 6000 hectare oerwoud ging eraan; eerst vergiftigd, toen gekapt. Het doel: grootschalige rijstleveringen aan Nederland, waarmee de naoorlogse voedselschaarste te lijf werd gegaan.

Jonge Nederlandse boeren die een stek in de Noordoostpolder waren misgelopen, kregen hier alsnog een kans. Net als de plantenveredelaars die in Wageningen gestudeerd hadden en in Nederlands-Indië ervaring hadden opgedaan. Een echt kolonisatieproject met de rangen en standen die erbij hoorden: de witten gaven leiding, creolen, Javanen en Hindostanen deden het handwerk. Uiteindelijk bleek het project economisch niet levensvatbaar en leverde het vooral wetenschappelijk het nodige op. Pas toen het project zich richtte op rijstlevering in de regio, en een ontwikkelingsproject werd, zat er muziek in. De ontwikkelde rijststrassen deden het elders op de wereld overigens prima. Voor de toenmalige Landbouwhogeschool in het Nederlandse Wageningen was de Suri-naamse evenknie een gemakkelijke toegang tot de tropische landbouwpraktijk.

De redactie belooft met dit boek een caleidoscopisch beeld te geven van de rijke diversiteit van onze steden. 'Of beter gezegd: van de grote stad die de wereld is geworden.' Daar is geen woord te veel mee gezegd.